

אמנות

"הוא על זמני. הוא היה כאן לפנינו"

ראובן קופרמן, "אנטומיה של קילר 6" צילום: רוני ארז

בתערוכתו החדשה "אנטומיה של קילר" מציג האמן ראובן קופרמן חרקים ענקיים ומסביר איך זה קשור לקורונה

נעמה ריבה לעקוב

07 בפברואר 2021

התערוכה "אנטומיה של קילר" של האמן ראובן קופרמן, המוצגת בגלריה רוארט בתל אביב, חותמת את טרילוגיית התערוכות של האמן הכוללת גם את "מתנקשות" ו"דיוקן של פורע חוק". שלוש התערוכות חולקות עיסוק באלימות ופריעה של סדר קיים דרך מבט על פנימיותו של האדם. בתערוכה הנוכחית, שאצרה מאיה במברגר ותימשך עד 27 בפברואר, מוצגים ציורים בציפורן ודיו, בצבעי מים ובעיפרון על נייר שצייר קופרמן בשנה האחרונה.

"אנטומיה של קילר 3", 2020 צילום: רוני ארז

"אנטומיה של קילר 25", 2020 צילום: רוני ארז

"אנטומיה של קילר 2", 2020 צילום: רוני ארז

הציורים-איורים כוללים חרקים ענקיים רב שכבתיים, צבעוניים, מפחידים ומטורללים. בכמה מהעבודות נדמה שהאמן הרכיב מעין דף

מתוך ספר ביולוגיה-היסטוריה ובו חרק, צמח, נגיף, חיה ופרט מגוף האדם. בגלגול נוסף של הסדרה הצטרפו גולגולות, שלדים, מכשפות ויצורים מהעולם הבא.

"היתה לי תקופה פורייה בטיורף", אומר קופרמן. "נכנסתי לתקופה שהייתי עובד 20 שעות ביום ונוצר מין דופק ואינטסיביות. לא היתה לי אף פעם פריביליגיה כזו". על ציור חרקים חשב בעקבות התבוננות בתערוכה של תצלומי חרקים שהוצגה במוזיאון הטבע ברמת אביב. "נדלקתי על התצלומים. יש משהו בחרק שהוא על זמני. הוא היה פה לפנינו. וזה התחבר לקורונה. התחלתי להסתכל על אנציקלופדיות של צמחים וצמחי מרפא סיניים והכל התחבר. ובהמשך התחברו לזה אמנים מהמאה ה-16 שעסקו במגפות. הפחד ממגפות הוא לא חדש וזה התבטא בדימויים".

"אנטומיה של קילר 8", 2020 צילום: רוני ארז

לדבריו, אין לו סגנון מסוים. "אני כל הזמן שואף לדבר בכמה שיותר שפות וכמה שיותר סגנונות ואיקונוגרפיות. אני רוצה לבלבל ומותח את הגבולות בין ראוי ללא ראוי, ובין גבוה לנמוך. אפשר לחשוב שהעבודות הן ציורים, או איורים. אני מכניס אלמנטים יפניים, עם השפעות מדירר והולביין וגם מירו. אלו עבודות מורכבות וזה קורה תוך כדי תנועה".

"אנטומיה של קילר 30", 2020 צילום: רוני ארז

"אנטומיה של קילר 13", 2020 צילום: רוני ארז

"הניסיון הראשוני למיין את הטבע ולשלוט בו נכשל כישלון ידוע מראש", כותבת האוצרת. "עם רדת החשיכה על הנייר, הממוינים השונים — הצומח, החי ואנושי — שבתחילה כמו הומתו והוכנסו לתוך ויטרינות, נוזלים אחד לתוך השני ומתלכדים לסוג של יצור היברידי חי. העץ הזקן בעולם מתמקם כעמוד השדרה של היצור החדש ולתוכו וממנו הטבע וטבע האדם הופכים תירוץ להרפתקה של צבע וצורה".

ערב רב

מערכת ערב רב | חדשות והודעות | 12/03/2024

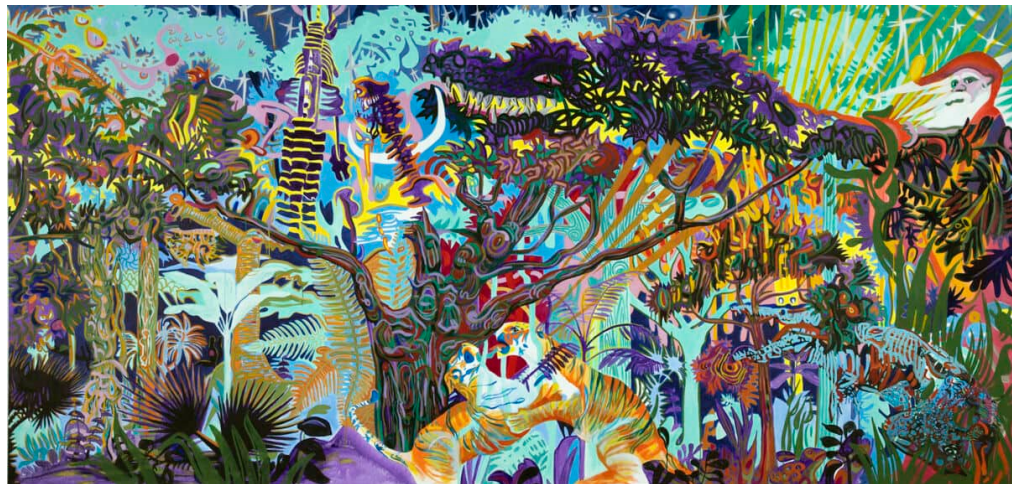
ראובן קופרמן הוא זוכה פרס דיסקונט במוזיאון הרצליה לשנת 2024

הפרס כולל מענק כספי בסך 40,000 ₪ המוקדש לאמן ולמימוש תערוכת יחיד במוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית

שיתוף 24

פוסט

ראובן קופרמן, דמעות תנין וכוכבים, 2022

הזוכה בפרס דיסקונט לעידוד היצירה לשנת 2024 הוא האמן ראובן קופרמן. הפרס כולל מענק כספי בסך 40,000 ₪ המוקדש לאמן ולמימוש תערוכת יחיד במוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית.

פרס דיסקונט לעידוד היצירה מוענק מדי שנה במוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית לאמן או לאמנית ישראלים. ועדת האמנות של בנק דיסקונט בוחרת את הזוכה מבין אמני התערוכות המתוכננות במוזיאון הרצליה

ראובן קופרמן, צילום: יורם וידל

מנימוקי ועדת הפרס: "יצירתו של ראובן קופרמן, המתאפיינת בוורטואוזיות ציורית מיוחדת, נותנת ביטוי לייצוגים היברידיים הממזגים בין תרבות קלאסית לעכשווית ובין מזרח למערב. בעבודותיו בורא קופרמן עולמות פנטסטיים, דיסטופיים, תוך התבססות על מגוון מקורות, מסורות ומיתולוגיות עד ליצירת דימוי נעדר מקור מובהק. בפעילותו האמנותית הוא מצליח להפגיש בין מושגים וסגנונות שונים ויוצר מרחבים דמיוניים עשירים וחלומיים, המזמינים את הצופה להתבוננות ממושכת". חברות ועדת הפרס: שולמית נוס, הממונה על אוסף בנק דיסקונט, גל כרמי, מנהלת מועדון פלטינוס, רוני גילת-בהרב, מנהלת כריסטיס ישראל, האוצרת אירית הדר, האוצרת רוני כהן-בנימיני.

ראובן קופרמן (נ' 1964, מולדובה, חי ועובד בתל-אביב) השלים תואר ראשון באמנות ופילוסופיה באוניברסיטת חיפה, ותואר שני ב-School of Visual Arts ניו-יורק. עבודתו הוצגה בתערוכות יחיד בין השאר במוזיאון תל אביב לאמנות (2008), במוזיאון וילפריד ישראל, קיבוץ הזורע (2016), בגלריה רויארט (2018, 2020), בבית האמנים, תל-אביב (2020) וסדנאות האמנים, תל-אביב (2022). קופרמן השתתף בתערוכות קבוצתיות, בין השאר במוזיאון ישראל, ירושלים (2003), במוזיאון תל אביב לאמנות (2006, 2016), בביאנלה ה-IV לאמנות עכשווית, אודסה (2015), במוזיאון פתח תקווה לאמנות (2016), במוזיאון בת ים לאמנות (2017), במוזיאון אשדוד לאמנות (2019) ובמוזיאון טיקוטין לאמנות יפנית, חיפה (2023). קופרמן זכה בפרסים שונים בהם פרס עידוד היצירה, משרד התרבות והספורט (2016), פרס אן וארי רוזנבלט לאמנות (2019) ופרס שר התרבות בתחום האמנות הפלסטית (2021). הוא מלמד במרכז האקדמי ויצ"ו חיפה ובבצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב בירושלים.

חדשות והודעות מוזיאון הרצליה מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית ראובן קופרמן

שיתוף 24

פוסט

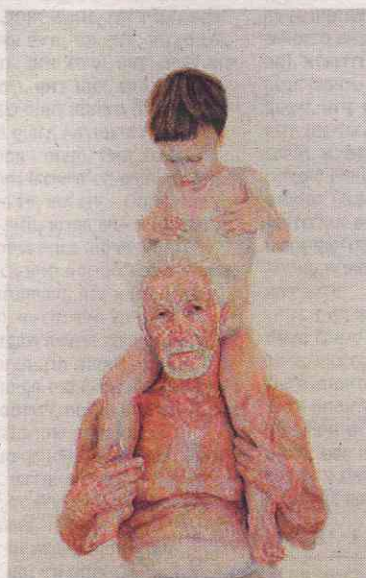
0 תגובות מיון לפי הישנות ביותר

הוספת תגובה...

פלאגין התגובות של פייסבוק

ראובן קופרמן,
"אבא עם ליאם",
2007

שישיבה ישירה מול מודל עלולה לה-
גביל. ומוזויות אחרת – ההבדל העיקרי
בין צילום לדיוקן מצויה, כותב לוסיאן
פרויה, הוא "במידת יכולתם של רגשות
להיות חלק מהאינטראקציה בין הצייר
לאדם המצוייה. בצילום אפשר לממש
זאת במידה זעירה, בציור במידה בלתי
מוגבלת".

הקרובים לו ביותר – אביו ובנו". ציור על
פי צילומים מאפשר לקופרמן לשמור על
ריחוק, להיות פחות מעורב באדם היושב
מולו. צמצום המעורבות מותיר לו כסר-
בייקט מקום רב יותר לפרשנות וגם
מרחב אסתטי לטיפול בצורות וצבעים,

הדמויות שמצייר האמן ראובן קופרמן
נדרמות כמרחפות בחלל ללא רקע, זמן או
מרחב. לרוב על פי צילום שהוא צילם
בעצמו, מצייר קופרמן באופן ריאליסטי
את בני משפחתו – אביו, אמו שנפטרה,
ובנו הקטן ליאם. לדברי קופרמן, תהליך
הבחירה של הצילום המתאים, כמו גם
מלאכת הציור עצמה, הם אינטואיטיביים
לגמרי. קופרמן, אשר נולד ב-1964
בקישינב, מולדובה ועלה לישראל כ-
לד בן תשע, הציג בשנת 2006 את
הסדרה "דיוקנאות" במוזיאון תל אביב.
על התערוכה הזאת כתב פרופ' מרדכי
כי עומר המנוח, שהיה המנהל והאוצר
הראשי של המוזיאון עד לפני כשלוש
שנים, שציורי הדיוקנאות של קופרמן
הם "ניסיון נוסף, עכשווי, בתוך ההיס-
טוריה המתמשכת של האמנות – ניסיון
כמעט בלתי אפשרי – ללכוד את הבלתי
ניתן ללכידה, להעלות את 'מראה הנ-
פש' (אמת אובייקטיבית, 'אידיאה') תוך
מעקב אחר מראה הפנים, אחר התמונה
שהוגדרה על ידי בודריאר כ'רוצחת
הממשות', כקוטלת את הדגם של עצמה.
בצעד מתון ומהסס התחיל ראובן קופרמן
את מסלולו זה דווקא עם הדיוקנאות של

עוצם עין אחת

חדר פלאות

רשמים מביקור בתערוכה "כוכבים" של ראובן קופרמן

עוזי צור ועוצם עין אחת | עוזי צור

21 בספטמבר 2022

ראובן קופרמן, "כוכבים", אוצר: איתן בוגנים, סדנאות האמנים תל אביב

ראובן קופרמן פותח שער אל חדר פלאות של רנסנס עכשווי בכישרון פלסטי מרהיב, כתמשיחי קיר הקורנים באפלולית חדריו של ארמון שנשכח בזמן או עדיין לא התגלה. למרות ממדיה הגלריסטיים של התערוכה שילב בה האמן פסיפס עשיר של סדרות שונות באופיין, בנושאיהן ובסגנון. מה שנעדר מהתערוכה הוא אותם דיוקנאות מלאי חיות שבאמצעותן פילס קופרמן את דרכו בשדה האמנות.

בסדרה הראשונה מככבים המאסטרים הגדולים של חיתוך העץ היפני במעבר מהעולם הישן לחדש, צוקיוקה יושיטושי וקוונאבה קיוסאי. אלה רישומי-ציור המעוררים עולמות שלמים רוחשי יצורים פלאיים המניחים מהחשיכה הכחולה של מצע העבודות, כמין אקווריומים שבתפאורותיהם המלאכותיות הדחוסות הם מתפתלים ונכרכים זה בזה. קופרמן ממיר את השפעותיהם של המאסטרים היפנים אל קיום מונפש, כתמונות מסרט אנימציה. הוא משתמש בעפרונות צבעוניים המשמרים דבר-מה מציורי הקעקע האלסטיים על גופיהם של חברי היאקוזה, ומחבר את האלגוריות של הקודים המקועקעים אל המאבק המתחולל בנפשו שלו בין איסור לחופש הבעה.

יואב וינפלד, הכל חייב להיעלם צילום: עוזי צור

המרכיב המפתיע המשמש כחוליית קישור תוכנית וסגנונית בין הסדרות השונות הוא קערות קרמיות יפהפיות התלויות על הקיר בין רישומי הציורים והציורים במקצב משתנה. הקערות הן בגדלים שונים

ובכל אחת מהן יצר קופרמן רישום ציורי שהוטבע בזיגוג, והכל בהומור מתפרע של מסורת סגנונית הפורקת עול. לדוגמה: קערה ששפתיה מתלעלעות ועל בטנה חרט קופרמן רישום של רקדנית בחצאית קפלים וראשה ראש ארנב מוקף הילת קדושה לצד כלב חזרירי המפנה לנו את אחוריו, כשמעליהם ומסביבם משייטים דגים מופשטים כחלחלים מצוירים בנגיעות מימיות יפהפיות. החיבור בין הדימויים לכלים המכילים אותם הוא מופתי, והקערות הן מסוג החפצים שהיית רוצה לערסל בידך. לי אישית זה החידוש הנפלא של התערוכה.

על הקיר הגדול תלויים צמד ציורים פנורמיים גועשים מצורות וצבעים. אלה ציורי שמן על בדים רחבים שנדמה שהמתח האצור בעבודות הקטנות יותר, על הניירות או בקערות, מתרופף בהם והם מתפתים יותר אל הדקורטיבי והיפה לשמו. ב"דמעות תנין וכוכבים" סנטה קלאוס משקיף ממרומי שמים חרושי כוכבים על יער עבות רוחש חי וצומח, צלליות צבעוניות מלאות או שקופות המתחדדות או הנטמעות אלו באלו כתצרף בלתי אפשרי של שלדים תכלכלים וסגולים, חיות קדמוניות ונמרים ממשיים וערטילאיים כאחד.

"פירוק" מ-2008 מחזיר אותנו אל קופרמן המוקדם והמוכר יותר. לפנינו רישום ציורי בצבעי עיפרון שיש בו האיכות הפלסטית של האיורים האנטומיים שלפני עידן הצילום, שם הפשיט האמן את אברי הגוף משכבות העור והשומן כדי לחשוף את השרירים, עמוד השדרה, הריאות, העצמות, הלב, העורק הראשי. ואמנם קופרמן מפרק אותם מהמבנה המוכר כדי להרכיב ולברוא מהם בחלל ריק אנטומיה חדשה, חסרת שחר ונפלאה, מעין חזון אחרית הימים.

מעטים הם היוצרים כקופרמן היכולים להפיק מצבעי עיפרון עושר פרטני וחי שכזה עד לאחרון הנימים הסיביים. ב"אנטומיה של רוצח 14" מ-2020 זו כבר אנטומיה אחרת, המוהלת קומיקס עם הדפסים ימי ביניים ומראות הלקוחים ממסכי מדיה עכשוויים. נערי האינתיפדה או נערי הגבעות מצוירים בצבעי מים, מגיחים הזויים־משהו מבין זרועותיו, ענפיו ושורשיו של עץ עבות עתיק, וכל זה רשום בדיו נגועה במים, כשבין לבין מפציעים גם גולגולת ענקית ופגוש של מכונית בחיזיון סבוך של יופי מצמרר.

יואב וינפלד, הכול חייב להיעלם צילום: עוזי צור

ב"סטודיו אמן אורח" מוצגת תערוכתם הקסומה של יואב וינפלד ועומר שיזף "הכל חייב להיעלם" באצירת ורד זפרן גני. התערוכה ממשיכה קו אוצרותי מתערוכותיהם של אמנים אחרים שאצרו השניים ב"אופנובנק", חלל קטן בשולי הסטודיו המשותף שלהם, שלמרות ממדיו נאצר בו חתך מהותי וחי של האמן המוצג. כך גם בתערוכה שלהם נאצר פלח מייצג וחי של יצירתם.

לכאורה אפשר היה להפריד בין העבודות של השניים בתערוכה, אבל הן משתלבות יחדיו לשלם אחד שהוא תיאטרלי באופיו. אך זו תיאטרליות נגרעת השוכנת במתח שבין הייצוגי והמובחן לבין היעלמות. עבודותיו הייחודיות של וינפלד הן תמונות המאבדות את ממשותן ונהפכות להוויית רפאים פואטית שבזמן היא גם מדויקת להפליא ואירונית: התכה של רישום, ציור וקולאז' ציורי היוצרת תעתוע בין המדיומים והחומרים.

עומר שיזף, הכול חייב להיעלם צילום: עוזי צור

לדוגמה: דיוקן גבר במשקפי שמש "ריי באן", מראה איקוני של גברים בשנות ה-80 ששאפו להיראות כטייסי קרב. וינפלד הסתפק ברישום מינימליסטי איורי של זיפי השפם, שערות הראש ושרשרת מסביב לצוואר שאיננו, כשעדשות המשקפיים הן גיזור והדבקה של תפנימי מערות נטיפים צמיגיות מצוירות בשחור-לבן.

חוליית החיבור בין וינפלד לשיזף היא שולחן רטרו שעליו מונחת עוגת יום הולדת שקופה שנרותיה הם מעגל מצתים צהובים. אימרת המשטח הלבן נצבעה באדום ועל מרחבו משורטטת במדויק מפת משבצות אדומה היוצרת אשליה של שולחן על השולחן הגשמי.

בעבודה "סולם יעקב" תלה שיזף סולם, ועל שלבי לוחותיו החלביים עולים ויורדים מלאכים הנדמים לאברי מין קטומים. אלומת אור דרמטית מוטלת על שטיח פרוותי ורדרד, ובמבט קרוב מתגלה פעלול: אלו שני שטיחים שונים, בהיר וכהה, שנחתכו והוצמדו לפי מתאר האור העגול, כקרעי אהבה שהסתיימה ולא ניתן לאחדם שוב לשלם.

ויש שולחן סיאנס פסיכדלי שעליו משוטטת כוס חד־פעמית בין אותיות האלף־בית המודפסות על־פני פיצוץ קוסמי נוסטלגי, מוארים בקרן אור כרורגית ממנורה שנשמטה מגופו המומס חלקית של נר זיכרון שכבה. אופן הצבת העבודות ומנעד משקליהן מושלמים, כבימת תיאטרון רגע לפני עליית מסך שבדמיון.

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר |
רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

ראובן קופרמן, אנטומיה של קילר. צילומים: רוני ארז

שתפו

ראובן קופרמן: מי הקילר? הקורונה? ראש הממשלה? מי שרצח את ג'ורג' פלוייד?

אנטומיה של קילר, תערוכת היחיד של ראובן קופרמן בגלריה רוארט, חותמת טרילוגיה של תערוכות שעוסקות באלימות ובפריעה של הסדר הקיים

"התקופה הזו מלווה בתוסף מתח. מתכננים משהו והוא מתבטל. הפתיחה זזה בגלל החשש לסגר. ובכל זאת, חשבת שדווקא בתקופה כזו צריך לעשות, להציג", אומר ראובן קופרמן, שהתערוכה שלו, "אנטומיה של קילר" בגלריה רוארט, נוגעת לא נוגעת ישירות בנגיף הקורונה – סוג של קילר, אם חושבים על זה. וקופרמן הוא מאלה שחושבים על זה.

לדברי מאיה במברגר, אוצרת התערוכה, אנטומיה של קילר חותמת טרילוגיה של תערוכות שעוסקות באלימות ובפריעה של הסדר הקיים, דרך מבט על פנימיותו של האדם. קדמו לה התערוכה מתנקשות (2018, גלריה רוארט; אוצרת: לאה אביר) ודיוקן של פורע חוק (תערוכת פרס רוזנבלט לשנת 2019; אוצרת: אורלי הופמן).

בתערוכה הנוכחית מוצגים ציורים בציפורן ודיו, בצבעי מים ובעפרון על נייר. מפלצות היברידיות שצמחו מדמיון, ובהן מתערבבים האנושי והחיייתי, הטבע והעיר, החי, עם הצומח והדומם. לדבריו – הם כולם תוצאה של התבוננות והרהור על התקופה.

רגע לפני הקורונה הייתה התערוכה שלך בבית האמנים "דיוקן של פורע חוק", במסגרת פרס רוזנבלט. זה נראה עכשיו כמו עידן אחר.

"נכון. בשיח גלריה שהיה בפברואר, כשרק התחילו שמועות על מגיפה, היו אנשים עם מסכות שנראו לנו כמו משוגעים".

מבחינתך זו הייתה שנה פורייה דווקא?

"מאוד. אחת הפוריות יותר שהייתה לי. באופן מעניין הייתה לי איזו כוונה לעבוד עם חרקים אחרי שנחשפתי לאיזה מחקר בנושא. פיניתי את השולחן בסטודיו והתחלתי לראשונה לעבוד על שולחן – מה שהתאים במיוחד בסיטואציה של סגר והסתגרות. אני מלמד בוויצו חיפה ובבצלאל, וכשגם הלימודים עברו לזום, נוצרה איזו התכנסות פנימה בתוך עצמי, יותר מאי פעם בעבר".

ראובן קופרמן. צילום: מ"ל

קופרמן, בן 56, נולד בקישינב, בברית המועצות לשעבר (היום מולדובה) וגדל בארץ מגיל תשע. בצעירותו חי כמה שנים בארצות הברית, למד פילוסופיה ואמנות באוניברסיטת חיפה ותואר שני ב-SVA בניו יורק – "זכר נוצרה כנראה מפלצת שלא מדברת אף שפה כיליד מקומי", הוא אומר בחיור.

את בליל התרבויות שספג הוא מתבל במידה נאה של תולדות האמנות, הפעם בעיקר בהשראת תחריטים מהמאה ה-16, ציור יפני מתקופת אדו ו...איורי נגיף הקורונה שמילאו את המדיה בתקופה זו. "מכורח המציאות נוצר מצב שאני מבוקר עד ערב נסגר בסטודיו. ובמקביל גם בחוץ היה פחות רעש ופעילות. נוצר איזה שקט שמאוד אהבתי. פתאום עלו שאלות – כמה צריך לצרוך, ומה זה יותר מדי? ואני מוצא את עצמי במקום שיותר נעים לי.

20 LIVE [פורטפוליו]

חגית פלג רותם: ארט באזל • מגרש המשחקים של האמנות

יום ד' 16.7 • 20:00 תאגיד

"המחשבות על הטבע והשאלות ביחס לאיכות הסביבה, אלה שאלות שהיו עקרוניות עוד לפני זה, והמצב הכריח אותנו להישיר מבט. זו הפעם הראשונה שאני מזהה שמוטיבים של הטבע נכנסו לעבודה שלי. מוטיב החרקים, שהיו כאן הרבה לפנינו וישרדו אחרינו. או מוטיב של עץ".

בעבר ציירת אנשים והתרחשויות.

"נכון. תמיד אנשים. אני יותר נמשך לטרגיות ולסוג של אלימות (אולי אלימות קצת קומית), שקשורה לעבר אבל היא אקטואלית".

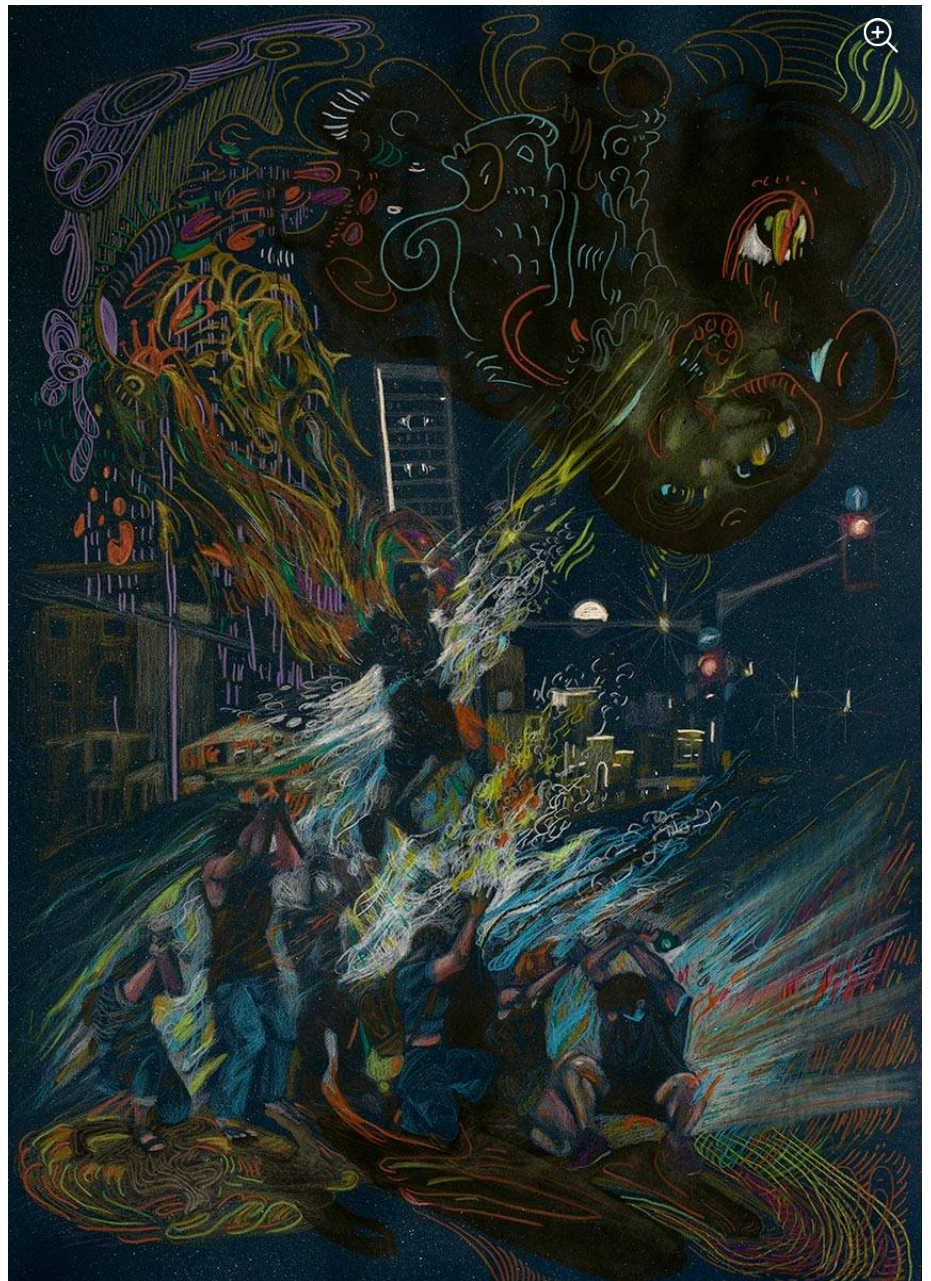
העבודות בתערוכה, הוא מציין, יותר קטנות מבדרך כלל. "בדרך כלל אני מצייר על קיר – הניירות גדולים ואני עומד או יושב מולם. יש משהו אחר ביחס שבין הגוף לפעולה ולציור עצמו. הישיבה על יד שולחן היא כמו שבלול. ואגב, מאוד נהניתי מזה. ובפעם הראשונה גיליתי את הציפורן.

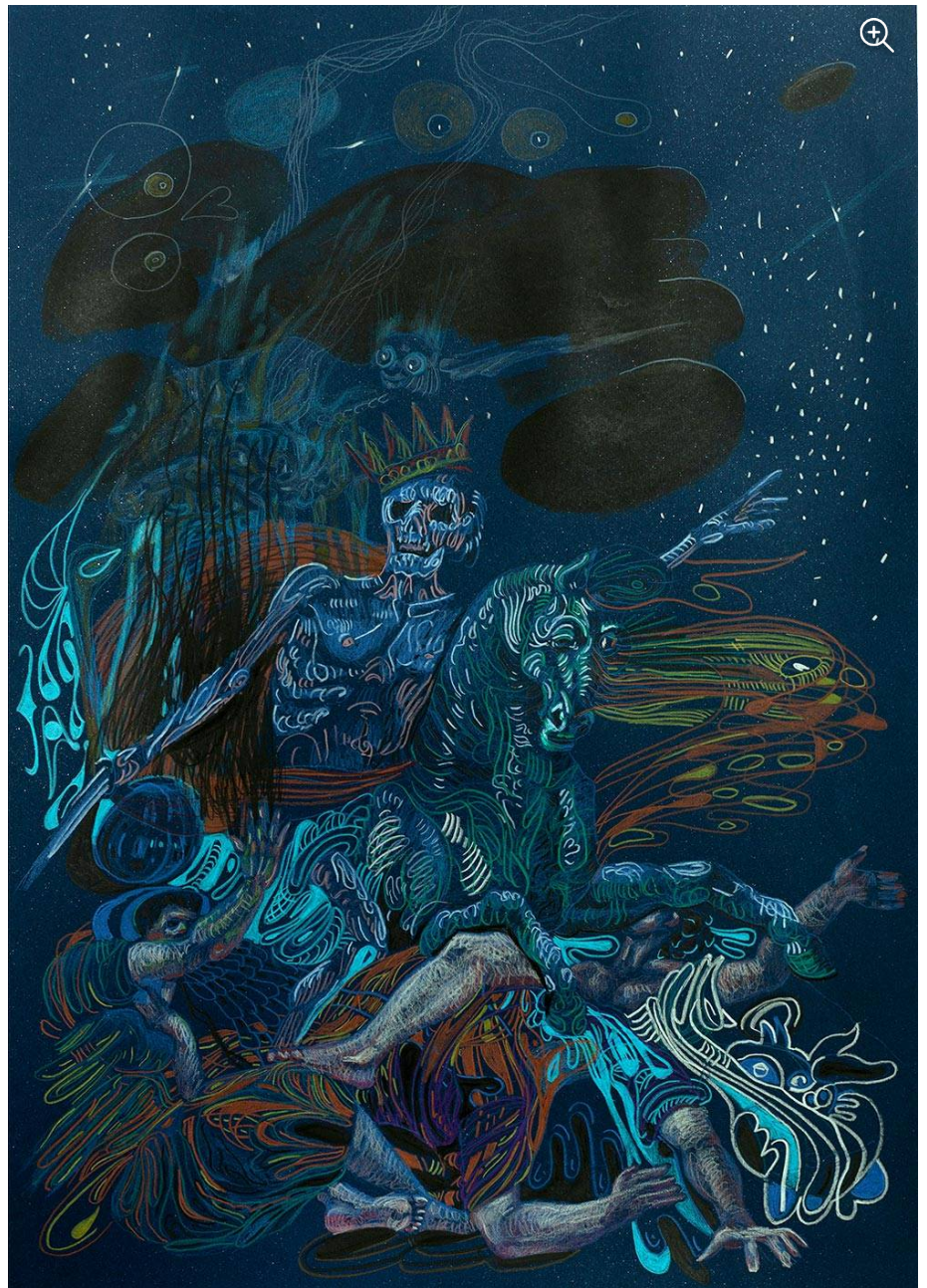
"אני מאוד אוהב ללמוד לעבוד עם חומרים חדשים, ללמוד את המדיום להבין אותו. התחושה שלו וההפתעה – זה בכל פעם מוביל למקומות אחרים. מעולם לא עבדתי עם דיו וציפורן. בתקופת הסגר התחלתי להתבונן בעבודות תחרית של מאסטרים מהמאה ה-16 – דירר ואחרים – והרגשתי צורך עז למצוא את הציפורן.

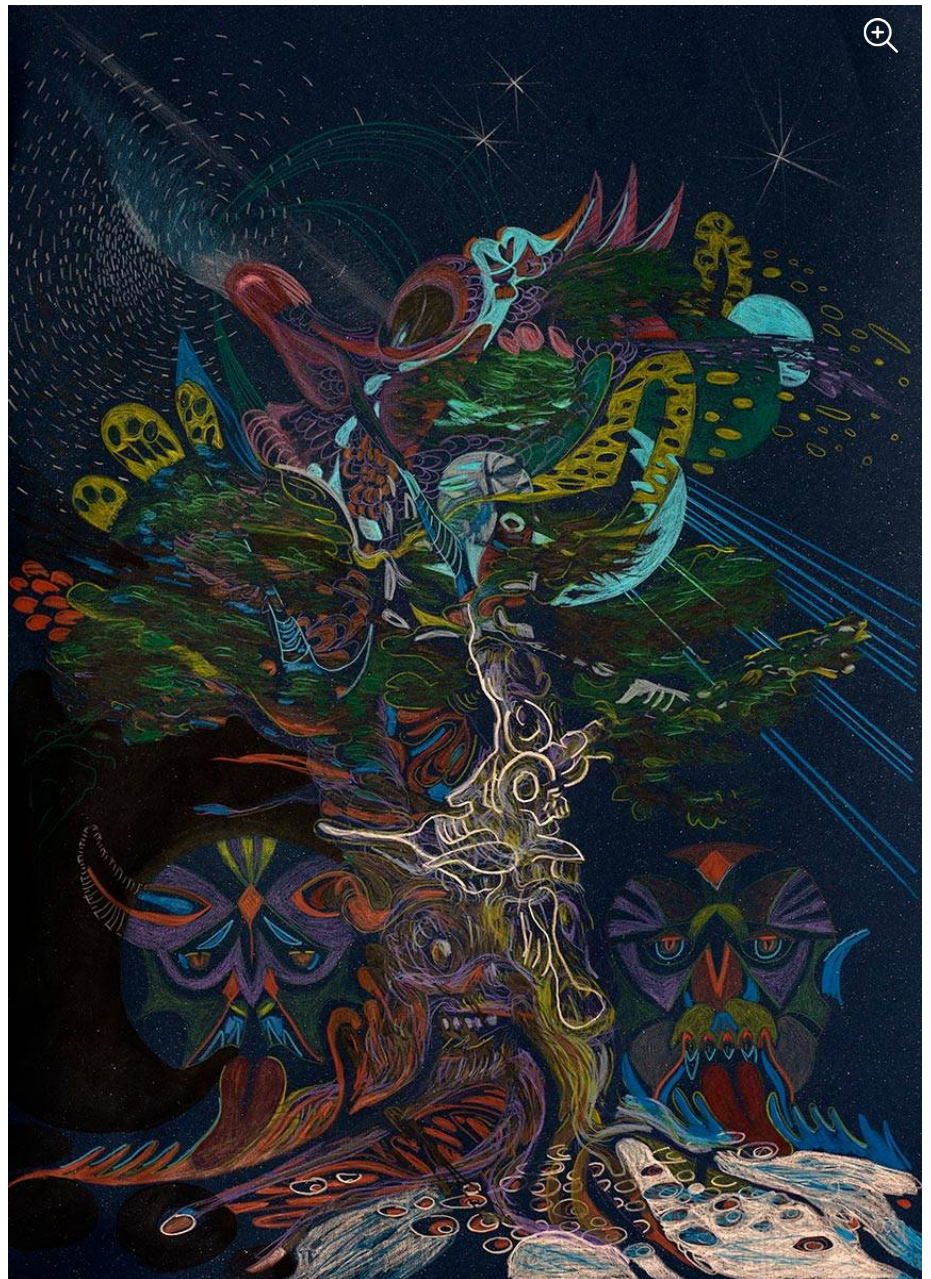
"אחד הדברים הכי טובים זה המגע. מגע של ציפורן בנייר הוא שונה ממגע של מכחול רך עם צבעי מים על מצע, או מכחול קשה בשמן או עפרונות – העשייה והחווייה עצמה של המגע היא שונה וזה פותח כל מיני דברים".

כלומר, הדימויים החדשים צומחים מהמדיום?

"ממש כך. לעבודות יש פתאום אפשרויות אחרות, ואני מבין מה אפשר לעשות".

התערוכה מוצגת כסופה של טרילוגיה – והנה אתה אומר שהנושא היה בכלל ספונטני. קשה לראות את הקשר בין המתנקשות ושמשון (הגיבור), לבין "אנטומיה של קילר".

"את הקשר בין הדברים ראתה מאיה, האוצרת. היא זו שהצביעה על הטרילוגיה. אני רואה את הקשר בין הווייב של הדברים ולא הדימויים עצמם או הנושא, אלא מעגל האלימות. עוד קודם לכן הייתה התערוכה 'נבוד' (ברוסית) שעסקה בקרקועים של אסירים בכלא בברית המועצות".

שזו ממש תרבות שלמה.

"כן, זו תרבות של אלימות. והתערוכה אחריה הייתה 'מתנקשות', Assassins באנגלית, אבל בעברית העדפתי לשון נקבה".

למה נשים מתנקשות? נשים בדרך כלל נוקטות באלימות כתגובת נגד לדיכוי או פגיעה.

"הנשים שאני מציג כמתנקשות, אני מאוד מעריך אותן. בחרתי נשים מהפכניות, שניסו להתנקש בסדר החברתי. זו שניסתה להתנקש בפוטין, נשות הסארי הוורוד בהודו, תנועת נגד לתרבות האונס.

"אני מתעניין בכוח ומנגנונים של כוח – הרבה פעמים הדברים אמביוולנטיים. הנשים הללו הן גיבורות במקום שהן נחשבות קורבנות – קורבן מקרבן... אני מקווה שבעצם הכותרת, שנשמעת כשלילית – הצלחתי לשמוט את הקרקע תחת הנחות המוצא של הצופה".

ואז הרחקת עד שמשון, ובמקום גיבור הצגת אותו כעבריון. שוב שיבוש של מנגנון הכוח כפי שהיכרנו אותו.

"קראתי את הטקסט התנ"כי ובשלב מסוים התחלתי לדמיין את הדמות הזו, והוא פשוט חולגן. יש לו פתיל קצר והוא מגיב במעשי נקם אלימים – אין פה איזו גבורה וחשיבה לאומית.

"הוא סוג של בריון אלים, שמסתבך עם נשים והן מפעילות את העלילה. שימי לב שלאף אחת מהן אין שם חוץ מדלילה – הנשים מפעילות את שמשון ושמשון פועל. כשאני מצייר את דמותו – הוא כבר לא כזה גיבור. ובאנטומיה של קילר יש גם סוג של מעגל אלימות".

מאין הגיעה כותרת התערוכה?

"אני תמיד אוסף חומרים בתיקיות וזו הייתה כותרת של התיקיה שבה אספתי את החומרים כשחיפשתי מידע על הקורונה".

איך זה קשור לקורונה?

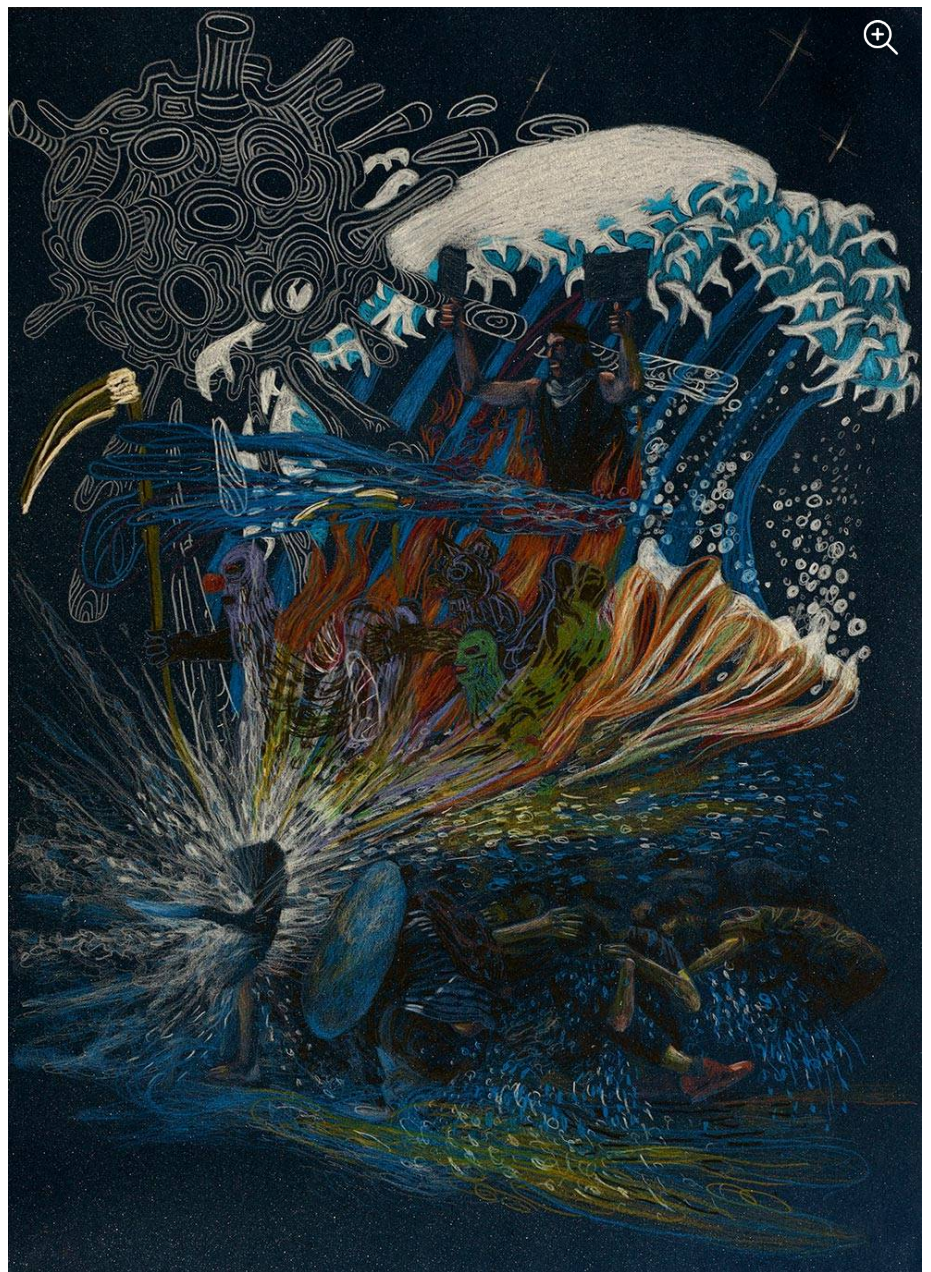
"קשור לגמרי. הציפו אותנו בעומס מידע על הקורונה, וכמה שניסיתי להימלט מזה מצאתי את עצמי מותקף במבזקים על המסך. עניינו אותי דווקא מאמרים על סוציולוגיה ועל גלובליזציה. ואז התחילו ההפגנות האלימות בעקבות ג'ורג' פלוייד – כל זה חלחל לעבודה".

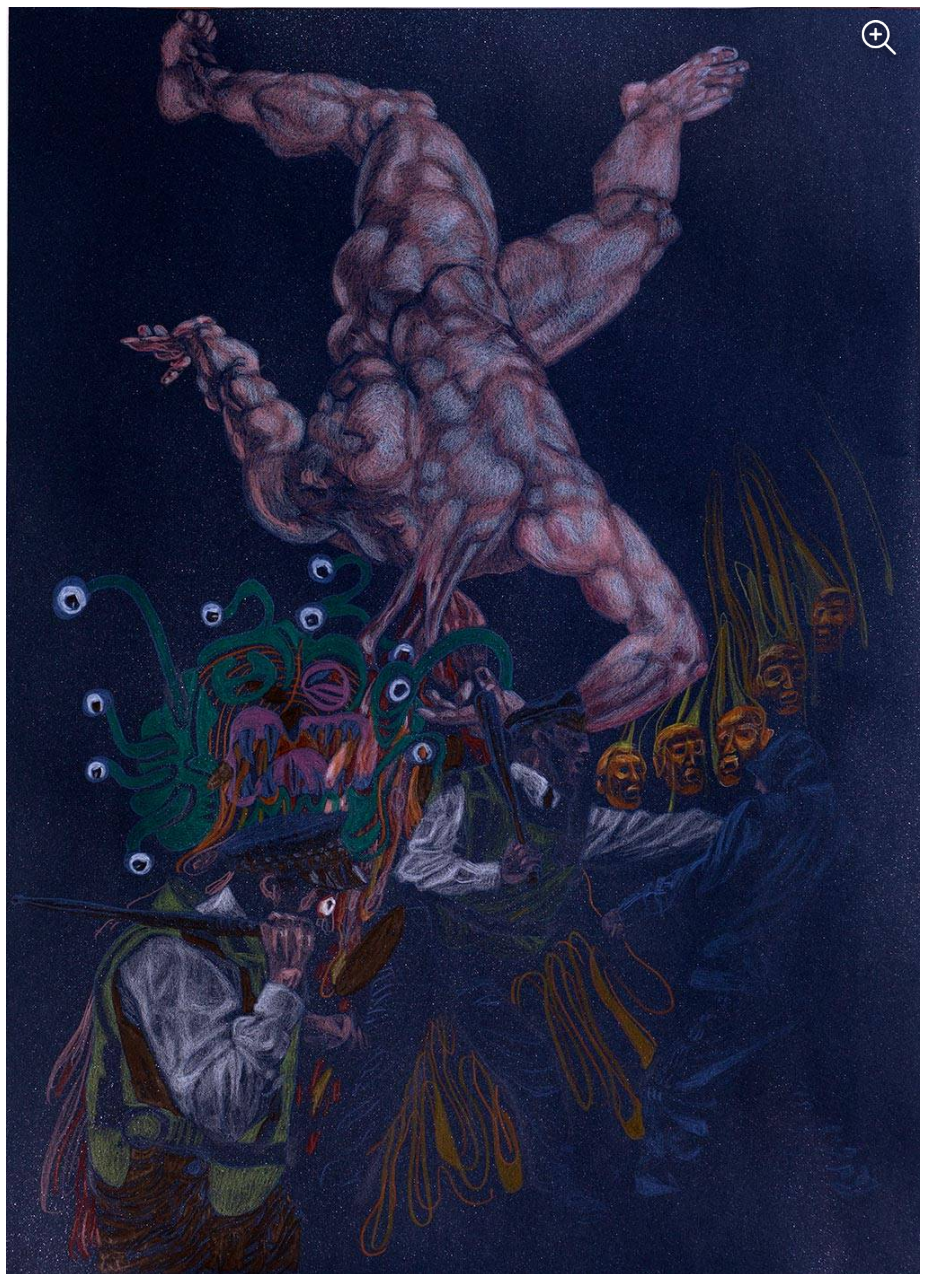
"ההפגנות בעולם וגם בארץ, המחאות לא קשורות ספציפית לקורונה, אבל זה קורה עכשיו וזה רלבנטי. מי הוא הקילר? הקורונה? ראש הממשלה שלנו? מי שרצח את ג'ורג' פלוייד?".

"קילר" בעברית נשמע מחוייך, אירוני, או לפחות רב משמעי.

"אני מנסה להצביע על כך שלא הקורונה זה הדבר הנורא – היא טריגר לדברים שקורים ויקרו בעולם, והיא לא הדבר עצמו. האירור של נגיף הקורונה מופיע כסוג של מוטיב חוזר, ויש בציורים גם נוזלים, הנוזלים הפכו לאיום – ליחה, רוק, נזלת. אסור להשתעל ליד מישהו, שלא ירגמו אותך..."

"ברמה המדימלית, חשוב לי להיות אקלקטי ולא להיות שבוי בסגנון אחיד – כמו במוסיקה שיכולה להתחיל בג'ז ופתאום בלי ששמת לב הופכת לפאנק רוק. כצייר אני אוהב שהדברים יכולים לחיות זה לצד זה ללא סתירה – ובסדרה הזו אני אוהב לראות שיוצאת ממני קריצה לרישום 'פני קלאסי' ולמנגה, לצד דימויים בהשפעת דירר או אופנהיים".

גוף עבודות שנוצר בתקופה כזו הופך לתיעוד של התקופה?

"אני לא אוהב לחשוב על זה כתיעוד, כי אין הבחנה בין מיתוס לאמת. הרפרנס שלי הוא מכל מיני מקורות, מיתוסים מתרבויות רחוקות. ספינת השוטים – אני רואה את החברה כולה כספינת השוטים, מי מפעיל אותנו? איראן? הפחד?"

"יש רפרנס למחול המוות – מעין הערה על כך שכולם ימותו בסוף, גם השופט וגם הפושע. זה מוטיב נוצרי מאוד ברור, אבל גם זה מאוד אקטואלי. לא שאני מאחל למישהו למות, חלילה, אבל העיסוק הזה במוות היה מאוד נוכח בתקופה הזו, והרבה אנשים עשו על זה הון – פוליטי, או אחר."

"ויש גם דמיון חופשי. אני לא רואה את הסדרה הזו כתיעוד, אלא כסוג של פרשנות, טייק אוף סובייקטיבי ואישי על התקופה הזו. לדוגמה, הדמות היפנית עם הדקון – ציור בעקבות דירר. בציורים מהמאה ה-16 יש המון

מפלצות ופחדים ודמויות, והרבה מהעבודות היו קשורות למגפות – כמו המוות השחור (הדבר).

"הפחד הנורא, הקמאי, יוצא באמנות. והנה אנחנו במאה ה-21 וזה בדיוק אותו הדבר. המגפה מתפשטת בזכות או באשמת הטכנולוגיה, כי כולם טסים ממקום למקום. העבודות הן ביטוי של התבוננות והרהור על התקופה הזו, על העולם והשינויים".

עכשיו, כשמגיעים החיסונים, אתה אופטימי?

"אופטימיות היא לא בשאלה אם הקורונה תעבור או לא – היא תעבור במוקדם או מאוחר. העולם לא יישאר כפי שהיה, ועכשיו השאלות הן האם נלך למקום שבו התאגידים עוד יותר יזהמו ויגדלו ויתעשרו, וחלוקת המשאבים תהיה עוד יותר אכזרית, או שתתעורר איזו מודעות לאחריות ציבורית – פוליטית, תקשורתית, קהילתית – האם תתפתח אתיקה חדשה ומגבלות על החזירות.

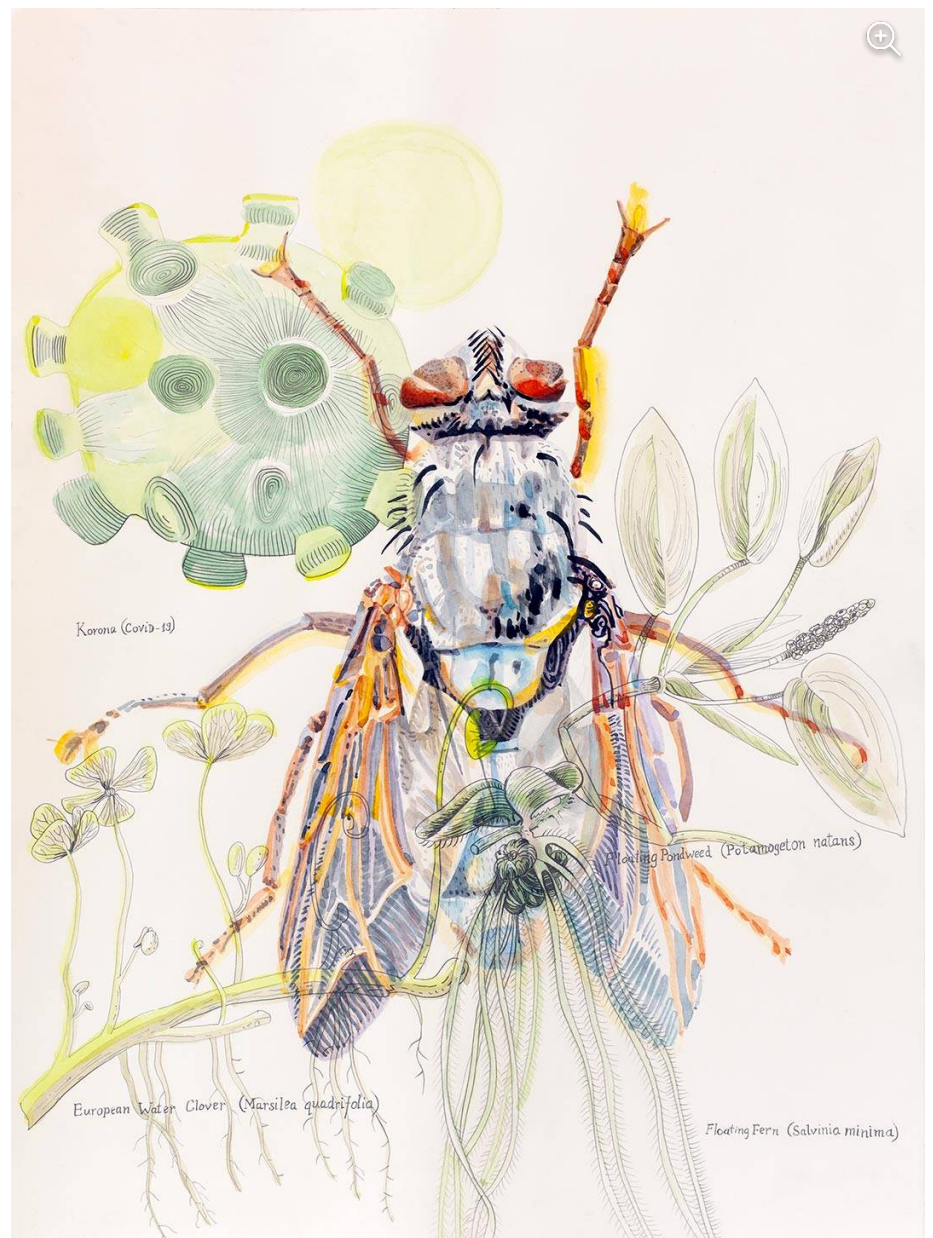
"השאלות האלה הן בעיניי הרבה יותר עקרוניות... אולי עולם שיש בו ערבות ואחריות ואכפתיות הרבה יותר גדולה".

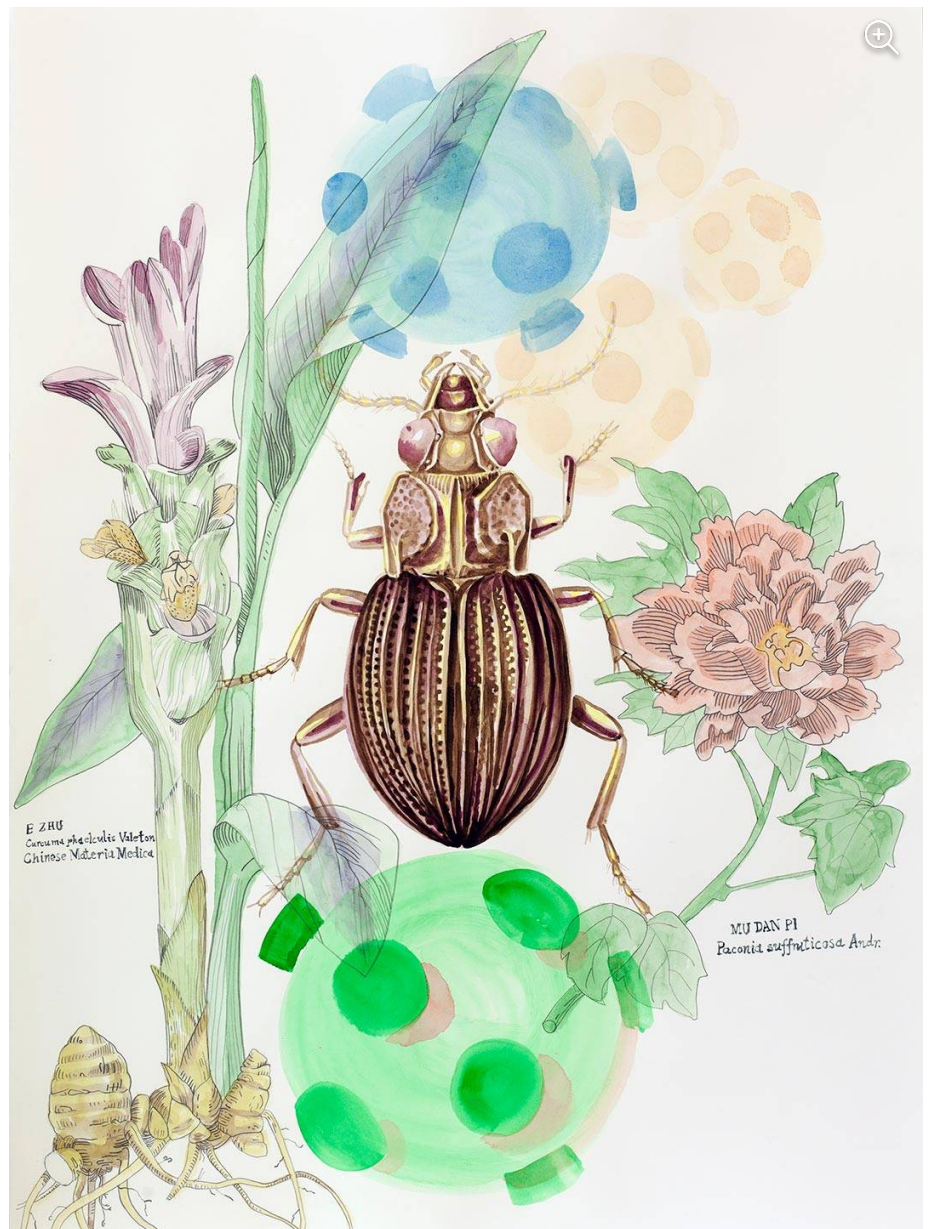
ראובן קופרמן | אנטומיה של קילר

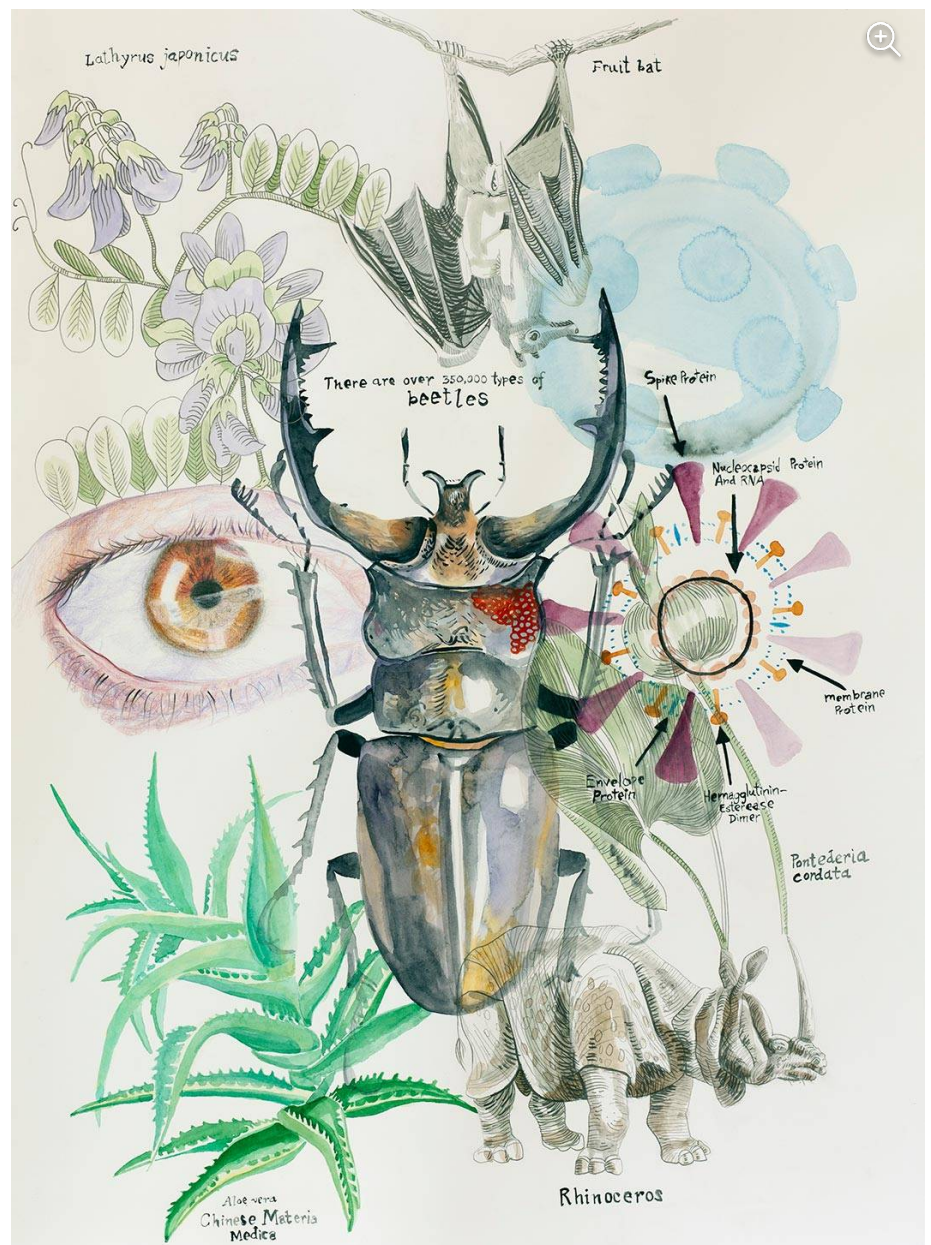
אוצרת: מאיה במברגר

[גלריה וירטואלית](#), שביל המרץ 3, תל אביב

נעילה: 23.1.21

תגיות בכתבה

ביקורת אמנות

ראובן קופרמן מערער על מיתוס שמשון הגיבור ומצייר אותו כגבר מכה

ראובן קופרמן, "נקמת שמשון", 2019 צילום: ראובן קופרמן

בתערוכה "דיוקן של פורע חוק", שהיא מופע מרהיב של טכניקות ויצרים, נחשף שמשון האמיתי — לא המיתוס התנ"כי שמחליק על היותו בריון משולח רסן, אלא גבר אלים

🔔 לעקוב

גלעד מלצר

26 בפברואר 2020

התנ"ך לא שופע גיבורי על, בעלי יכולות פיזיות חריגות דוגמת ההרקולסים והבייוולפים שמפארים את מיתולוגיות יוון והצפון. המנהיגים האזרחיים, הצבאיים והרוחניים שבספר הספרים אינם בני אלים כמו במיתוסים של מרבית העמים, ובאופן כללי, גבורה פיזית אינה משהו להתהדר בו. תכסיסים? הולך. חוכמה? נהדר. אמונה, תשובה, צדק? מעולה. אבל בריונות, מהירות, עוצמה? לא בבית ספרנו.

יוצא דופן הוא שמשון, השופט השנים-עשר והאחרון המוזכר בספר שופטים שחריגות היכולות הפיזיות שלו הקנו לו את הכינוי "הגיבור", כי גיבור כזה יש אחד. ובו, בנזיר המתהולל, עוקר השערים, מפיל

המקדשים ומכסח הפלישתים, מתמקדת התערוכה "דיוקן של פורע חוק" של הצייר ראובן קופרמן בבית האמנים בתל אביב. קופרמן פורם את הסיפור המקראי למרכיביו הליבידינאליים, וכשהוא מרכיב אותם מחדש הוא שוזר את שמשון ועלילותיו לעולמות הוויזואליים, טקסטואליים, קולנועיים ומיתולוגיים שמעסיקים אותו זה שנים. לצד משוכות צבר שנדדו לכאן מדרום אמריקה כדי להתקבע כסמל מקומי פלסטיני וישראלי כאחד, מופיעים בציורים סמוראים יפנים, דמויות מהמיתולוגיה היוונית, נזיר וייטנאמי, פמיניסטית מוסלמית, אזכורים נוצריים, סמלים יהודיים ובת הזוג של האמן.

ראובן קופרמן, "נזיר עולה באש", 2019 צילום: ראובן קופרמן

את מה שנשמע כמו מתכון בטוח לסלט עם יותר מדי מרכיבים הופך קופרמן למופע מרהיב של ציור בשלל טכניקות, מצעים וגדלים. האקשן והדרמה של עלילות שמשון המתוארות בארבעה פרקים בספר שופטים (יותר מלכל שופט אחר) מפנים את מקומם לסערות האישיות, היצריות, המיניות. למעשה, למאבק בין המינים, בין התשוקה האסורה של שמשון לבנות הפלישתים — שהתנ"ך מספק לו תירוץ עלוב, שבאופן זה גיבורנו יסתכן למחנה האויב — ולהרס שחרמנות זו, וההתנגדות של כולם למעשיו מפילה עליהם, עליהן, ולבסוף גם עליו.

בוערת בו אש

קופרמן לא מחויב לתירוצים מקראיים, וגם לא לנרטיב כלשונו, אלא להתפרצות הרגשות, לאש שבוערת ומבעירה מטאפורית ופיזית את התשוקה והמעשים. האש הזו גם נועלת את התערוכה בציור הענק "אש וו", היחיד שאין בו דמויות או אירועים מהמסופר בתנ"ך. יש במרכזו מעין ליבה יוקדת של גוונים חמים שאליה נשאבים מוטיבים ומקטעים שמופיעים בשאר הציורים. בשביל קופרמן, מוטיבים מחיתוכי עץ והדפסים יפנים, מחוברות מאנגה ומסדרות אנימה, אינם המשך להיקסמות מיפן ששטפה את האמנות האירופאית במחצית השנייה של המאה ה-19, אלא חלק מארג הכלים, או המשחקים של חייו.

ראובן קופרמן, "אלינוער", 2018 צילום: ראובן קופרמן

את רגעי השיא בסיפור מקעקע קופרמן על גופו של פורע החוק אחר ללכידתו. כמו חברי ארגוני הפשיעה הרוסיים שגופם מכוסה בסמלים של מעשיהם (והונצחו בפרויקט התצלומים המעולה של ארקדי ברוניקוב), בגופו של שמשון העיוור מוטבעים בקווקוי עפרונות סימני האלימות, הכבוד, האמונה וההתבזות שהובילו אותו אל סופו.

הציר שעליו סובבת התערוכה הוא יחסים עם נשים. קופרמן מלחם את המפגש בין מלאך האלוהים לאמו העקרה של שמשון עם מיתוסי חטיפות ואונס יווניים כפי שהם מופיעים בפיסול ובציור הבארוקי, עם מוטיבים סינים ויפנים של נחשי־דרקון רושפי אש. המאבק וההיסטוריה של אלימות חוצת תרבויות וזמנים הזו, מוצבת בתוך סביבה שמתכיה רישום אקדמי עם צביעה ילדותית, פסיכדליה פרועה, גרפיטי וריאליזם מדויק. בציור דיוקן גדול, את מקום הפסיביות נטולת השם של אמו של שמשון "מעביר" קופרמן לצד השני כשהוא מצייר אותה כפסל שיש מהודר, בדמותה של האקטיביסטית האלג'יראית הפמיניסטית העכשווית חוריה בוטלדג'ה שנודעת בין היתר בתמיכתה במאבק המזוין הפלסטיני.

קופרמן מזכך את שריפת שדות פלשת בציור "טבע דומם" ובו מופיע זנב שועל שבוקע מבאט פלאג אלגנטי שמונח על בקבוק בושם, ולצדו גולגולת חצי מוזהבת

ראובן קופרמן, "טבע דומם עם זנב שועל ולהביר", 2019 צילום: ראובן קופרמן

לא פלא שמכסח הפלישתים הזה הילך קסם על סופרים, מוזיקאים ואמנים. אין בו רגע דל. כשמשון חוזר לבית אהובתו הראשונה רק כדי לגלות שאביה כבר מסרה לאחר, הוא נוקם. קופרמן מזכך את שריפת שדות פלשת בציור "טבע דומם" ובו מופיע זנב שועל שבוקע מאבזר מין, פקק־אנאלי (Butt Plug) אלגנטי שמונח ברכות על בקבוק בושם מקריסטל שלצדו גולגולת חצי מוזהבת, כרוך ב"ענק נקניקיות" שמשתרג עד להביר דוקני, שנראה שאף הוא יכול היה

להיות חלק אינטגרלי מסצינת BDSM. שבעת החטאים בגרסה סינקרטית, עכשווית.

הרישום הכי ריאליסטי בתערוכה הוא המדכא שבה. בחריגה מהסיפור המקראי נראית ב"נקמת שמשון" צעירה בכותונת לבנה, שיערה פרוע כשל מדוזה המיתולוגית, ובארובות עיניה סימנים לחבלה, פנס

אבל הסיפור לא נגמר שם. כנקמה על שרפת השדות, הפלישתים, אלוהים יודע למה, מעלים למוקד את אשתו של שמשון ואת אביה. או בגרסה של קופרמן, את הנזיר הבודהיסטי וייטנאמי טיק קוואנג־דוק שהרגע שבו שרף את עצמו למוות ברחוב סואן בסייגון ביוני 1963, ונלכד במצלמתו של מלקולם בראון, נהפך לאחד הסמלים של המאבק לשחרור לאומי של וייטנאם. האש הצהובה־כתומה שיוקדת ב"נזיר עולה באש" כמו אומרת, לא תכבו אותי. לא תכבו את שמשון של קופרמן בדרכו לאשה הראשונה, גם היא חסרת שם. את הסיפור כיצד בדרך לאהובתו שמשון "קורע ת'צורה" לאריה, מצייר קופרמן כמפגש קומיקסי בין חיתוך עץ של אלברכט דירר עם ציורי מאננה יפניים. בכל זאת גיבור על.

ראובן קופרמן, "שמשון ודלילה" (לפי לוקאס קראנאך), 2018 צילום: ראובן קופרמן

אש הרישום של דירר צרובה פיזית במחט מלובנת גם לדיוקן "דלילה" שבו, במקום לדחוף את עמודי מקדש דגון עליו ועל אויביו, שמשון מפשק את גופה העירום של אהובתו השלישית והאחרונה, זו שתחמנה את התחמן ופיתתה אותו להסגיר את מקור אונו. מעבר לסמלי התעוזה והכוח המקועקעים על גופה של אהובתו כאותות אזהרה, פעורה הגשמיות הבשרנית של ערוותה. את הרגע המפורסם של גזיזת הרעמה משאיר קופרמן לציור "שמשון ודלילה" ובו, שוב, הוא מצליב בין ציור השמן של גאון הרנסנס לוקאס קראנאך, לבין הפופיות הראוותנית של הציור "הרע" של שנות ה-1980.

הרישום הכי ריאליסטי בתערוכה הוא גם המדכא שבה. בחריגה מהסיפור המקראי נראית ב"נקמת שמשון" צעירה בכותונת לבנה, שיערה פרוע כשל מדוזה המיתולוגית, ובארובות עיניה סימנים לחבלה, פנס. זה הסיפור האמיתי, לא המיתוסים, לא התנ"ך שמחליק לשמשון על היותו בריון משולח רסן, כי הוא משלנו. מעבר לפתיינות, לתשוקה ורכושנות השוביניסטית, שמשון הוא גבר אלים, וגם אחרי ההרס של כל מה שבדרכו, מגבר-גבר שכזה, גיבור לאומי, בסופו של יום, עדיין, את המכה ואחריה הסימן על הגוף, תחטוף אשה.

**ראובן קופרמן – "דיוקן של פורע חוק", אוצרת: אורלי הופמן.
בית האמנים, אלחריזי 9, תל אביב. שעות פתיחה: שני-חמישי:
13:00–10:00, 19:00–17:00, שישי 13:00–10:00, שבת 11:00–
14:00. עד 7.3**

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

+ אמנות

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר |
רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

אמנות

ראובן קופרמן: "האמנות היום דידיקטית, בינונית, חוששת מעירום"

ראובן קופרמן פותח תערוכה חדשה ומספר למה בחר לא לכלול בה עבודה בהשראת 7 באוקטובר ומדוע האמנות "צריכה להישאר במקום מגמגם"

ראובן קופרמן בסטודיו שלו בתל אביב. "יש יצירות משובחות שמצביעות על האימה ונוראות המלחמה. אנחנו עדיין בתוך האירוע" צילום: אבישג שאר-ישוב

לעקוב

נעמה ריבה

31 ביולי 2024

כמה ימים אחרי 7 באוקטובר התלבט הצייר ראובן קופרמן אם אפשר בכלל לחזור לצייר. "הייתי בשוק כמו כולם ועלה אצלי הדימוי של מסיבת הטבע, שבדומות לה השתתפתי לא פעם", הוא מספר על התמונה שליוותה אותו כשהצליח לחזור לצייר. את התוצאה, עבודה אדירת ממדים שבה שילב האמן בוורטואוזיות סגנונות שונים, הוא טרם סיים. אולי, הוא אומר, לא יסיים אותה בכלל. אולי הציור הזה יבטא את ההלם שהוא עדיין חש. בינתיים הוא נמצא אצלו בסטודיו בתל אביב, שעון על הקיר ולא נכלל בתערוכה "צללים", שמוצגת כעת במוזיאון הרצליה לאמנות.

ההחלטה לא לשלב את הציור בתערוכה התקבלה לאחר דיונים רבים עם האוצרת ד"ר איה לוריא, מנהלת המוזיאון. "התגובה שלי ל-7 באוקטובר פרצה ממני דחופה, ישירה ובלתי מעובדת — כמו זעקה",

הוא אומר. "יש לי מעצורים מכל מיני סיבות בקשר להצגתה, מה גם שעדיין הלחימה בעיצומה וישנם חטופים ונפגעים מדי יום".

ראובן קופרמן, "עצים", 2022. הרעיון לעבודה נוצר בזמן הקורונה צילום: דניאל חנוך

במקביל ליצירתו האמנותית, קופרמן מלמד 30 שנה בבצלאל ובוויצו חיפה ובעבר לימד גם במדרשה ובאוניברסיטה הפתוחה. הוא מכיר היטב את תולדות האמנות ודווקא בשל כך הוא חושש להגיב מהר ולהציג מהר. "לאורך כל ההיסטוריה אמנים הגיבו למלחמות. יש מקום לאמנות כזו ויש יצירות משובחות שמצביעות על החושך, האימה ונוראות המלחמה, השאלה היא על הפער בין אמנות מגויסת לאמנות טובה. זה משהו מאוד חמקמק. אנחנו עדיין בתוך האירוע ויהיה עוד זמן לשאלות כמו למי שיך הסיפור, כיצד לספרו ועל ידי מי?"

איך התקבלה ההחלטה לשים את 7 באוקטובר בצד בינתיים?

"ההחלטה הסופית היתה שלי, תולדה של ההבנה שכבר יש בתערוכה ביטוי לאותם דברים שעוררה בי מחדש הזוועה. היצירה המרכזית בתערוכה, 'אנטומיה של קילר מס' 23', מייצרת מפלט פסיכדלי בדומה למסיבה ההיא".

ראובן קופרמן, "צבע דומם עם אג'קס ושמפניה ורודה", 2018 צילום: רן ארדה

ראובן קופרמן, "ביבי ושרה", 1999 צילום: רן ארדה

מי שמכיר את יצירתו של קופרמן יזהה את כתב ידו הציורי, אך יגלה גם שכבה חדשה ביצירתו. שנים רבות הוא זוהה כצייר דיוקנאות מובהק, אובססיבי למדי. עירום היה חלק משמעותי בעבודתו תוך התמקדות בעור, בפגיעותו. לעתים צייר נשים, נערים וגברים יפים ומפתים ולפעמים הדגיש דווקא את הפגמים של הגוף המתבגר כדי לאתגר את הגדרות היופי. יש גם מרכיב אישי בציוריו, למשל כשצייר את אביו המבוגר, שגופו הזקין והידלדל, בעירום חזיתי. או את עצמו, פעם אחר פעם. לעתים הוא מצויר עם בנו. לא פעם הגוף העירום מקועקע והקעקועים, הוא אומר, נקשרים אצלו לכאב וליופי וגם לתרבות המזרח הרחוק שגילה במסעותיו לשם.

כמו הזיית סמים

בשנים האחרונות ציירים מסוגו של קופרמן, שיצירתם פיגורטיבית וריאליסטית, עוברים למרכז השיח. בהתאם, הוא זכה בכמה פרסים: ב-2019 זכה בפרס אן וארי רוזנבלט לאמנות חזותית, ב-2021 בפרס שר התרבות בתחום האמנות הפלסטית והשנה זכה בפרס דיסקונט לעידוד היצירה.

ב-1999 קופרמן צייר פרוטומה של ביבי ושרה בהשראת פסל של ג'ף קונס לצד צ'יצ'ולינה. "זה היה חלק מעיסוק שלי בהתמסחרות ופוליטיקה. כבר אז הם נראו לי כזוג עטוף בחנופה והתענגות עצמית"

תערוכתו העכשווית מציגה אמנות אחרת. במסדרון המוביל לחלל הגדול ישנה סדרה שצוירה על ניירות כהים החל משנת 2020. לוריא מתארת אותה כך: "מתוך אפלת הסבך של עצים פראיים מגיחים דרקונים מפלצתיים, חיות ומטוסים מתרסקים, נכרכים אלו באלו בדינמיות לכדי מוטציות של מראות אימה פסיכדליים עזים". במבט ראשון קשה להבין מה מצייר קופרמן והצופה נדרש למאמץ. "יש לגייס מנגנונים של ראייה, קליטה, בהייה וריכוז מחדש של התודעה בפרטים הרבים שבציורים", כותבת לוריא.

בחלל המרכזי ניצב ציור השמן "ונוס בוכה בלילה", שרוחבו ארבעה מטרים וגובהו שניים. זהו ציור דיסטופי, דחוס. בשונה מהפרופורציות הקפדניות שאפיינו את קופרמן לאורך השנים, כאן הוא ממש מתריס נגד כל חוקי הציור. "ונוס" הוא המשך לסדרת ציורים גדולי ממדים באותו נושא שיצר בשנים האחרונות והוצגו בסדנאות האמנים ובגלריה רו ארט שמייצגת אותו. לוריא מציינת כי בתוך יערות הפרא הסבוכים משולבים ציטוטים מתולדות האמנות, "כמו הנמרים הנאבקים מציורו של רובנס, 'ציד הנמרים' (משנת 1615), לצד עמודי טוטם, פיסול שבטי, מטוסים נטושים ודמויות אנימציה שטוחות בנוסח

דיסני". הטמפרמנט של הציורים, היא מוסיפה, הוא "של זרימה משוחררת... כמו הזיה תחת השפעת סמים או תפיסה סינסטזית".

ראובן קופרמן, "ונוס בוכה בלילה", 2022 צילום: באדיבות האמן

הצד הפרובוקטיבי שאפיין את היצירה שלך זו הצידה. באינן עירום מוקצן ונדרש מהצופה מאמץ ומבט מורכב.

"זו תובנה שאני מקבל. נראה לי שיש לכך כמה סיבות, גם זה שהתבגרתי והזדקנתי ואני פחות מרגיש צורך לצעוק ולבעוט. יש לי הרבה יותר אמון במה שאני עושה. כנראה שאגרופים וגרזנים מפנים את מקומם לרבדים אחרים. האמת היא שאני בעיקר מחפש שילוב של כל העולמות, הייתי רוצה שזה יישמע פאנק, ג'ז, טראנס וקלאסי בו זמנית. בשנים האחרונות אני נהנה מריבוי עולמות שבהם אני רוצה להימצא. זה גורם לי לחשוב יותר על האיך ופחות על המה. אבל האיך משקף מאוד את המה".

חלק מרכזי בתערוכה הם פסלים שקופרמן מכנה "עצים" — 25 אובייקטים מחומר, חומר שבו החל להתנסות בשנים האחרונות. על הקיר יש כמו "צלליות" של העצים, עשויות מחומר סינתטי בגוני אפור. הרעיונות התפתחו בתקופת הקורונה. "הספקנו לשכוח אבל גם אז היתה תחושה של איום קיומי, חוסר ודאות וחרדה. היום הכל נמחק בקצב האירועים — אבל היצירה זוכרת. אני מרגיש שהיער המפוסל והמצויר, והצללים המפוסלים הנגזרים ממנו, חושפים את האימה שבבסיס הפגיעות האנושית. לכן כללתי בתערוכה גם את העבודה שבה ציירתי את בתי מרים, לפי צילום מהרגעים אחרי שנולדה, עדיין עירומה וצנופה כעובר, מבטאת פגיעות עצומה לצד כוחות של חיות והמשכיות".

"במוזיאונים לאמנות עכשווית עבודות רבות עוסקות בקולוניאליזם. דווקא גלריות מסחריות פחות מצייתות לשיח הפופוליסטי. ויש גלריות שיקיות שתומכות באמנות אפריקאית, ממש בבואה של הפרוגרס"

ראובן קופרמן

הרב עובדיה משוקולד

קופרמן התגלגל לאמנות די במקרה. הוא גדל אצל הורים מורים למתמטיקה. "זה היה בית סובייטי תרבותי והיו ספרי אמנות שאהבתי לדפדף בהם". אחרי השירות הצבאי הוא טייל בחו"ל. כשחזר עבד עם בדואים באילת בטיולי גמלים. "בשלב מסוים רציתי ללמוד ורוב ההרשמות כבר היו סגורות. המקום היחיד שהיה פתוח היה אוניברסיטת חיפה, והתחלתי ללמוד שם אמנות. אחרי שנה ניסיתי להתקבל לבצלאל ולא הצלחתי. אז סיימתי בחיפה ומאוד נהניתי מהלימודים שם". לאחר לימודי תואר ראשון נסע לכמה שנים לניו יורק, למד צילום ועשה תואר שני בבית הספר לאמנות חזותית בניו יורק (SVA) וחזר לארץ ב-1994.

ראובן קופרמן, "דיוקן עצמי", 2008 צילום: רן ארדה

ראובן קופרמן, "פוטין", 2013 צילום: רן ארדה

קופרמן לא התחתן אף פעם באופן רשמי. מבת זוגו הראשונה יש לו ילד אחד. מבת זוגו הנוכחית, רוני, שעימה הוא בקשר 12 שנים, יש לו בת משותפת, מרים, בת שנה ושמונה חודשים, שמופיעה בתערוכה בציור שמן שמבוסס על צילום מיומה הראשון. "בשנתיים האחרונות מאד קשה השילוב בין להיות אמן, מורה והורה", הוא אומר. "היום מתחיל בבוקר ונגמר מאוחר. נורא, נורא עייף. אבל כמובן שאני גם שמח על מרים שהיא נפלאה ומדהימה".

בעבר ציירת את עצמך בעירום והיתה לך תדמית פרובוקטיבית. זה קצת נעלם באמנות שאתה עושה עכשיו.

"הדברים משפיעים, אבל זה לא שבהכרח התרככתי. הרבה דברים שאתה חושב שאתה מזוהה איתם משתנים. נגיד כמו מישהו שהיתה לו תספורת מסוימת. בשלב מסוים בנאדם מתבגר וכבר לא צריך את התספורת. אז גם אני מספיק שלם ובשל לא צריך את התספורת שהיתה לי קודם".

"הרבה דברים בהצלחה הם מקריים. אני רואה הרבה סטודנטים צעירים מאוד מוכשרים שמפסיקים. צריך המון משמעת עצמית ואמביציה ולאף אחד לא אכפת ממך. ובמקביל אתה גם צריך להתפרנס"

ראובן קופרמן

הרבה מנושאי היצירה שלו הם על זמניים, אבל מדי פעם הוא עוסק בדמויות חדשותיות. ב-1999 הוא צייר פרוטומה של ביבי ושרה בהשראת פסל שיצר ב-1991 האמן האמריקאי ג'ף קונס, המתאר את דמותו שלו לצד אשתו לשעבר צ'יצ'ולינה. "זה היה חלק מעיסוק שלי בהתמסחרות ופוליטיקה. כבר אז הם נראו לי כזוג עטוף בחנופה, התענגות עצמית ומאפיינים פופוליסטיים. לקחתי מקונס את הסליזיות שמשליכה על אופני הייצוג של ביבי ושרה".

ציור פרוטומה אחר תיאר את הרב עובדיה יוסף במרקם שוקולדי. הוא נתן ליצירה את השם: "עובדיה יוסף (70 אחוז קקאו)". המחשבה היתה לבחון אנלוגיות למושאי השתוקקות שמנשקים כמו מזוזה. "דמיינתי פרוטומה סימבולית המחברת בין הממד הרוחני למוסחר". בהמשך צייר כמה פעמים את ולדימיר פוטין, בדיוקנאות המזכירים את דמות הנבל, עם חזות מקפיאה, מלאת כוח פנימי עצור.

אתה מצייר דמויות פוליטיות ממקום מחאתי?

"אין לי רצון קונקרטי במחאה או בפרובוקציה כשלעצמה, אבל באופן טבעי יש דברים אקטואליים שמקבלים אצלי ביטוי כסוג של מראה. אני לא מתכוון לשכנע או לעצבן, אלא לשקף תמונת מצב בעולם שסובב אותי. למשל בציור מ-2018 שקרוי 'טבע דומם עם אג'קס ושמפניה ורודה' הגבתי באופן שמשלב אלגוריה, קינה והומור על סיפורים שסופרו על שרה נתניהו, הכורכים את יחסה לניקיון עם שתייה ונהנתנות. ברקע ישבה לי המסורת ההולנדית של ציורי הטבע הדומם של המאה ה-17 שעשירה באזהרות מפני חטאי הגרגרנות וחוסר מוסר. הגולגולת בציורים רבים מהתקופה מרמזת על רעיון ה'ממנטו מורי' — זכור את יום הדין. הייתי שקוע בבניית מערך החפצים על

השולחן בציור באופן שיהיה ריאליסטי עד כדי כך שהזמנתי מ־Ebay גולגולת דמוית בקבוק שאפשר היה למלא בה שמפניה ורודה".

ראובן קופרמן, "דמעות ותנין וכוכבים", 2022 צילום: באדיבות האמן

זה חלק מתפקיד האמנות?

"אמנות היא המראה הכי מרתקת של המציאות. אם אנחנו מסתכלים על עבודותיהם של האמנים והאמניות הגדולים שפעלו באירופה בין שתי מלחמות העולם, נמצא שהן שיקפו את הכאוס של התקופה והפשיזם שצמח בה: ג'ורג' גרוס, ג'ון הרטפילד, חנה הוך, פליקס נוסבאום ואחרים. אבל האם אמנות באמת יכולה לשנות או להשפיע? אני מאוד סקפטי. אמנות יכולה לשקף מצבים והתרחשויות באופן מרתק, לתמצת מהות. אבל למי שחשוב לשנות מציאות הייתי ממליץ לפנות לפעילויות אזרחיות: לצאת להפגין, לפנות לפוליטיקה או לעבודה בקהילה".

מחוץ לאמנות המורכבת שלו, קופרמן הוא בלתי פוליטיקלי קורקט בעליל. כשהוא מלמד אמנות עכשווית (למדתי בקורס שלו לפני כ-16 שנה), הוא מרצה על אמנות שלא תעבור חלק בגרון לא לפמיניסטיות או לחובבי בעלי חיים. היום הוא כבר מקפיד להזהיר את הסטודנטים והסטודנטיות מפני הטריגרים שיבואו.

את השנים האחרונות הוא חווה כשמרניות. "הכל יותר מדי מנומס. אני רואה עבודות מאוד זהירות ומנומסות. סטודנטים חוששים מעירום. החברה היום מאוד זהירה ונזהרת. כולם מפחדים לפגוע במישהו, במישהי או במישהם. התוצאה שהרוב שואף לממוצע ולקונצנזוס".

יש לך דוגמה קונקרטית?

"לאחרונה הייתי בבריסל. את הולכת למוזיאונים לאמנות עכשווית ועבודות רבות מדברות על קולוניאליזם ולא פעם אני מוצא שם אמנות דידקטית ובינונית למדי. דווקא כשאת הולכת לגלריות מסחריות יש פחות ציות לשיח הפופוליסטי, ומצאתי את עצמי לא פעם נהנה שם מאמנות טובה. במקביל לכל אלו, יש גלריות שמתמחות באמנות אפריקאית והן מאוד שיקיות. ממש בבואה הפוכה של הפרוגרס".

ראובן קופרמן, "אבא", 2007 צילום: רן ארדה

בשנות ה-90 היו בישראל כמה אמנים בכירים שהובילו את הסגנונות ה"מותרים", בעיקר אמנות קונספטואלית. בניגוד להם, אתה התעקשת על ציור פיגורטיבי.

"במשך שנים הרגשתי שאני לא מוצא את המקום שלי בשדה. קשה היה למקם את הציור שלי באופן מובהק. ב-2006 פרופ' מרדכי עומר אצר לי תערוכה (התערוכה 'דיוקנאות' במוזיאון תל אביב, נ"ר) ובמקביל הצגתי בגלריה רוזנפלד. לאחר שתי תערוכות חשובות כאלו קיוויתי שיקרה משהו, אבל היו לי שנים של דממה. לשמחתי התעקשתי".

כשמסתכלים על קריירות של אמנים, נדמה שיש הרבה מקריות. למה מישהו מוכר? למה מישהו מציג במוזיאון?

"הרבה דברים מקריים, ואתה כל הזמן מקווה שיקרה משהו. אבל ככל שהזמן עובר אתה מבין שמכירים אותך ומתאפשרים יותר דברים. זה גם הרבה מזל אבל גם הרבה עבודה קשה. צריך כל הזמן לתדלק את ריצת המרתון הזו. ומאוד קל להתייאש".

את השנים האחרונות הוא חווה כשמרניות. "הכל יותר מדי מנומס. כולם מפחדים לפגוע במישהו, במישהי או במישהם. התוצאה שהרוב שואף לממוצע ולקונצנזוס"

מזוכיסטי ממש.

"אני רואה הרבה סטודנטים צעירים מוכשרים שמפסיקים, כי הם לא מוצאים את עצמם אחרי הלימודים. צריך משמעת עצמית ואמביציה ולאף אחד לא אכפת ממך. ובמקביל אתה גם צריך להתפרנס. הלוואי שהייתי יכול להיות כל היום בסטודיו, אבל במקביל אני גם מלמד כל השנים".

מה יש לסטודנטים להוסיף בעולם המוצף שלנו?

"זה נכון. מאוד קשה להיות סטודנט לאמנות היום. כאמן יש איזה ניסיון לדבר על העולם הפנימי שלך, אבל להגיד היום למישהו להיות אותנטי יישמע כמו בדיחה. בכלל, מה זה אותנטי? אמנות זה תחביר ומסורת ודימיון ורגישויות וקונטקסט. בעיני, לדבר היום על אותנטיות זה אבסורד במידה רבה".

ויש היום ציפייה מכולם לנקוט עמדה.

"יש לאמנים אחריות לייצר שיח מורכב. כל מה שקורה עכשיו מסביב למלחמה מייצר שיח שלחלוטין מבטל את הצד האחר ויוצר לו דמוניזציה. מה שהכי מפתיע הוא שדווקא החוגים הפרוגרסיביים, שאמורים לייצר שיח נון־בינארי, הם אלו שהכי נופלים לפח. אני חושב שאמנות צריכה להישאר במקום מגנמם. לא רע וטוב. לא מנצחים ומפסידים".

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר |
רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ